

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 193g/2019

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal

(claritatea noțiunii de „omor premeditat”)

CHIȘINĂU

19 martie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlii Vladimir ȚURCAN, *președinte*,
dlii Eduard ABABEI,
dlii Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlii Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlii Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 31 octombrie 2019,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 19 martie 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de către dl Constantin Zubac, inculpat în dosarul nr. 1a-629/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată din cadrul Curții de Apel Chișinău, format din dl Ion Pleșca, dna Maria Negru și dl Alexandru Spoială, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin sentința din 15 decembrie 2018, pronunțată de Judecătoria Hâncești, sediul Ialoveni, dl Constantin Zubac a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 27, 145 alin. (2) lit. a) [*tentativă de omor săvârșit cu premeditare*], 179 alin. (2) [*violarea de domiciliu săvârșit cu aplicarea violenței sau cu amenințarea aplicării ei*] și 287 alin. (3) [*huliganism*] din Codul penal.

4. Nefiind de acord cu hotărârea instanței, avocații inculpatului au contestat-o cu apel.

5. În cadrul ședinței de judecată a instanței de apel dl Constantin Zubac a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal.

6. Prin încheierea din 25 septembrie 2019, instanța de apel a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 22
Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23
Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

8. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 145
Omorul intenționat

(1) Omorul unei persoane

se pedepsește cu închisoare de la 10 la 15 ani.

(2) Omorul săvârșit:

a) **cu premeditare;**

[...]

se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției de neconstituționalitate consideră că dispozițiile articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal, care incriminează omorul comis cu premeditare, sunt lipsite de claritate. În susținerea afirmațiilor sale autorul excepției menționează că Codul penal nu definește omorul premeditat; nu stabilește criteriile pentru acesta; nu stabilește particularitățile acestei infracțiuni; nu prevede cum poate fi deosebit omorul premeditat de omorul intenționat; nu stabilește perioada de timp necesară pentru planuirea și pregătirea omorului premeditat; nu prevede ce acțiuni trebuie să întreprindă făptuitorul până la comiterea omorului premeditat. Autorul excepției consideră că lipsa reglementării acestor chestiuni permite ca norma contestată să fie interpretată extensiv de către subiectele abilitate cu această competență.

10. De asemenea, autorul excepției consideră că omorul comis cu premeditare [articolul 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal] nu trebuie deosebit de omorul intenționat [articolul 145 alin. (1) din Cod]. În susținerea afirmațiilor sale, autorul excepției menționează că articolul 145 alin. (1) din Cod nu prevede răspunderea penală doar pentru omorul spontan al unei persoane, ci angajează această răspundere pentru toate faptele de omor comise cu intenție. De altfel, articolul 145 alin. (1) din Codul penal nu conține prevederi din care rezultă că acesta este aplicabil doar în privința cazurilor de omor intenționat comis spontan. Astfel, textul „cu premeditare” de la articolul

145 alin. (2) lit. a) din Codul penal este o parte dintr-un întreg, adică se include în noțiunea de intenție. Prin urmare, autorul excepției consideră că articolul 145 alin. (1) din Codul penal care incriminează omorul intenționat al unei persoane include și omorul premeditat.

11. Potrivit autorului excepției, prevederile articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal contravin articolelor 1 alin. (3), 4, 8, 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea observă că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Curtea reține că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală pornită conform articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal, care incriminează omorul săvârșit cu premeditare, ceea ce îi permite Curții să considere aplicabilă norma contestată în cauza în care a fost ridicată excepția.

16. Curtea reține că, anterior, norma criticată nu a făcut obiectul unei examinări din perspectiva unor critici de neconstituționalitate.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal. Autorul excepției consideră că norma în discuție contravine articolelor 1 alin. (3), 4, 8, 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

18. Curtea reiterează că articolele 1 alin. (3), 4 și 8 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturi substanțiale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă valorile și standardele pe care le garantează articolele menționate mai sus: preeminența dreptului, universalitatea drepturilor și respectarea prevederilor internaționale (a se vedea, în acest sens, DCC nr. 7 din 24 ianuarie 2020, §17; HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 16; HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 18).

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că autorul ei pune în discuție claritatea textului „omor premeditat” și necesitatea sancționării mai dure a acestuia în comparație cu omorul intenționat, incriminat de articolul 145 alin. (1) din Codul penal.

20. Cu titlu preliminar, Curtea reamintește că, în jurisprudența sa, a reținut că textele legislative penale trebuie să fie formulate în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure. În special în materie penală, legislatorul trebuie să fie deosebit de precis, clar și coerent, așa cum

o impune principiul legalității incriminării și a pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), garantat de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr. 46 din 22 mai 2018, §26; DCC nr. 36 din 19 aprilie 2018, § 26 și §27).

21. Având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Din nou, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor care persistă cu ocazia interpretării normelor (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, §§ 92 și 93).

22. În cauza *Kononov v. Letonia* [MC], 17 mai 2010, § 185, Curtea Europeană a reținut că articolul 7 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea normelor penale prin interpretarea judiciară de la caz la caz, cu condiția ca rezultatul să fie în concordanță cu esența infracțiunii și previzibil în mod rezonabil.

23. În acest sens, Curtea reamintește că, în jurisprudența sa, a reținut că practica judiciară și doctrina juridică pot constitui un reper obiectiv în funcție de care să poată fi apreciat conținutul unei norme penale și care poate contribui la aplicarea previzibilă a acesteia (a se vedea DCC nr. 46 din 22 mai 2018, § 31, și DCC nr. 36 din 19 aprilie 2018, § 31).

24. Astfel, Curtea observă că deși Codul penal nu definește omorul premeditat, acest fapt, *per se*, nu este incompatibil cu exigențele clarității legii penale stabilite la articolele 22 și 23 din Constituție. Astfel, Curtea va analiza dacă practica judiciară sau doctrina juridică determină anumite linii directoare în această privință.

25. În acest context, Curtea observă că Curtea Supremă de Justiție a dezvoltat criteriile de interpretare a infracțiunii de omor comis cu premeditare. Astfel, în punctul 5.1 al Hotărârii Plenului nr. 11 din 24 decembrie 2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor, Curtea Supremă de Justiție a reținut că omorul săvârșit cu premeditare presupune întrunirea concomitentă a trei condiții. Prima condiție se referă la trecerea unui interval de timp din momentul luării hotărârii de a săvârși omorul și până la momentul executării infracțiunii. A doua condiție se referă la faptul că în acest interval de timp făptuitorul trebuie să mediteze, să-și concentreze forțele sale psihice în vederea asigurării reușitei acțiunii sale. A treia condiție se referă la faptul că în acest interval de timp făptuitorul trebuie să treacă la săvârșirea unor acte de pregătire, de natură să consolideze hotărârea luată și să asigure realizarea ei.

26. De asemenea, Curtea constată că practica judiciară interpretează noțiunea de omor premeditat pornind de la criteriile recomandate de Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție citată *supra* (a se vedea Decizia colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 4 septembrie 2019, în dosarul nr. 1ra-1561/2019; Decizia colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 18 iulie 2018, în dosarul nr. 1ra-1014/2018; Decizia colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 20 septembrie 2017, în dosarul nr. 1ra-1276/2017).

27. Curtea reiterează că Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești. În acest sens, Curtea Europeană a recunoscut, în cauza *Baydar v. Olanda*, 24 aprilie 2018, § 47, faptul că asigurarea aplicării uniforme și a interpretării corecte a legilor de către instanțele supreme ale unui stat reprezintă un scop legitim compatibil cu Convenția (DCC nr. 106 din 7 octombrie 2019, § 26; DCC nr. 46 din 22 mai 2018, § 34; DCC nr. 36 din 19 aprilie 2018, § 34).

28. Așadar, deși Codul penal nu definește omorul premeditat, Curtea reține că practica judiciară (a se vedea § 25 și § 26 *supra*) stabilește criterii clare în acest sens. În acest context, Curtea notează că argumentele autorului excepției cu privire la neclaritatea noțiunii de omor premeditat sunt nefondate.

29. Curtea relevă că excepția de neconstituționalitate care face obiectul prezentei cauze nu intră în sfera controlului de constituționalitate, dat fiind faptul că motivele autorului se referă la aspecte ce țin de interpretarea și de aplicarea legii. Curtea reiterează că această competență le revine instanțelor de judecată de drept comun (DCC nr. 91 din 19 septembrie 2019, DCC nr. 130 din 2 decembrie 2019, § 22, DCC nr. 6 din 23 ianuarie 2020, § 29).

30. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este nefondată și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 145 alin. (2) lit. a) din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de către dl Constantin Zubac, inculpat în dosarul nr. 1a-629/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Vladimir ȚURCAN

Chișinău, 19 martie 2020

DCC nr. 30

Dosarul nr. 193g/2019